

ICO in Vlaanderen

Het voorjaarsnummer van *Vonk*, het Vlaamse zusterblad van *Moer*, staat geheel in het teken van intercultureel onderwijs (ICO). Het biedt vier (programmatische) artikelen over de mogelijke interculturele invulling van het vak Nederlands. Daarnaast bevat het een paar concreet uitgewerkte lesvoorbeelden voor de basisschool en het voortgezet onderwijs. Het themanummer besluit met het signaleren van een aantal bibliografieën op het gebied van ICO. In de vier artikelen komen onderstaande onderwerpen aan de orde.

Om te kunnen functioneren in een multiculturele samenleving moet men *intercultureel competent* zijn. Dat houdt onder meer in dat men zich bij elke vorm van communicatie bewust is van de waarden, normen en eigenaardigheden van de eigen en van de andere cultuur. In onderwijskringen is de overtuiging gegroeid dat leerlingen die interculturele competentie op school moeten verwerven. Lies Sercu geeft een aanzet voor een intercultureel georiënteerd curriculum Nederlands. Ze omschrijft interculturele doelstellingen en activiteiten en presenteert een lijst met criteria waaraan goed lesmateriaal moet voldoen. Ze concretiseert een en ander met lessuggesties.

Hoe wordt *intercultureel onderwijs in Vlaanderen* structureel vormgegeven? ICO is een van de peilers van het onderwijsvoorrrangsbeleid ten aanzien van migranten. Scholen zonder migrantenleerlingen komen er dan ook meestal niet aan toe. Hoe kunnen ook die scholen aan ICO werken? Wat is hierin de rol van schoolbegeleidingsdiensten? Welke ontwikkelingen hebben zich de laatste vier jaar voorgedaan? Hoe wordt ICO op dit moment geëvalueerd? Kristel de Wulf vroeg dit en nog veel meer aan twee schoolbegeleiders.

Hoewel er de laatste jaren steeds meer gepraat wordt over *interculturele communicatie*, blijft het theoretisch en terminologisch een vaag terrein, aldus Jan Blommaert. De vrij recente opkomst van het onderzoeksterrein is

daar niet vreemd aan. De beste manier om zicht te krijgen op interculturele communicatie, is in het leven van alledag te gaan kijken hoe die werkelijk verloopt. Met dat doel heeft de auteur een interviewproject uitgevoerd bij ervaren hulpverleners in de sector van het migranten- en vluchtelingenwerk. Hij beschrijft een aantal opmerkelijke resultaten.

Ook literatuuronderwijs biedt tal van mogelijkheden om interculturele doelstellingen na te streven. Koos Hawinkels opent zijn bijdrage met een definitie van *intercultureel literatuuronderwijs* (ILO). Aandacht voor de eigen cultuur en andere culturen en hun historische ontwikkelingen zijn sleutelbegrippen in die definitie. Verder betoogt hij dat er geen aparte didactiek voor ILO moet worden ontwikkeld. Het gaat eerder om een inventarisatie en selectie van bruikbare didactische werkwijzen uit het literatuur- en geschiedenisonderwijs. Hij voegt de daad bij het woord en geeft praktische aanzetten voor wie in de klas met ILO aan de slag wil.

Vonk, themanummer 'Intercultureel Onderwijs', jaargang 24, nummer 4, maart-april 1995. *Vonk* is verkrijgbaar bij het secretariaat van VON-België: Geert van Hogenbemt, Eeklostraat 149, 9030 Mariakerke, België. Telefoon (0032) (0)9: 2260058.

Voorbeeldmateriaal NT2

Eén van de bekendste publikaties van de Stichting SVE is het 'Doelenboek NT2'. Dit boek beschrijft verschillende niveaus waarop een NT2-leerder het Nederlands kan beheersen. Bij de niveaus is de functionele taalvaardigheid beschreven in kenmerken en deelvaardigheden. Deze niveauomschrijvingen zijn niet eenvoudig te interpreteren. Wanneer beheerst iemand een bepaald niveau? Welke tekstsoorten moet hij bijvoorbeeld kunnen lezen? Welke fouten moet een docent bij spreekopdrachten nu wel en niet accepteren? Met de nieuwe voorbeeldmaterialen NT2 is een deel van het antwoord op deze vragen gekomen. De docent kan met behulp van deze materialen vaststellen of iemand de taal-taken die in het doelenboek staan, beheerst.

De voorbeeldmaterialen bestaan uit twee pakketten, één voor de eerste drie alfabetise-

ringsniveaus uit het doelenboek en één voor de eerste twee NT2-niveaus. Er bestond al voorbeeldmateriaal, ook door de SVE uitgegeven, voor het Staatsexamen NT2.

De opdrachten zijn verdeeld over de vaardigheden lezen, luisteren, spreken en schrijven. De onderwerpen zijn afgestemd op het dagelijks leven waarmee allochtone volwassenen in Nederland in aanraking komen. De opdrachten zijn zoveel mogelijk authentieke taaltaken. Het materiaal is in het alfabetiseringsmateriaal geordend naar vaardigheid; in het NT2-materiaal is de ordening thematisch. De opbouw is niet naar moeilijkheidsgraad; alle opdrachten zitten ongeveer op hetzelfde beheersingsniveau.

Bij elk pakket hoort een docentenhandleiding; deze beginnen met een algemeen inleidend deel waarin de beheersingsniveaus, de werkwijze en de beoordelingsrichtlijnen van de opdrachten aan bod komen. Vervolgens staan bij elke opdracht doel en werkwijze vermeld. Ook specifieke beoordelingscriteria worden hier beschreven.

Het materiaal is naast elke bestaande leer gang te gebruiken. De hoofdfunctie van het materiaal is de controle- of toetsfunctie: kunnen leerders op een bepaald moment bepaalde taken aan? Op de tweede plaats kan het materiaal gebruikt worden als oefenmateriaal. Hier is de werkwijze natuurlijk veel vrijer.

W. Baljet, & A. Kieskamp (Tholen, B. red.), *Voorbeeldmateriaal Alfabetisering NT2*. 3 delen, elk ca. 90 blz; cassetteband; docentenboek.

M. Bootsma, & A. de Wit (Buvelot, B. red.), *Voorbeeldmateriaal NT2 niveau 1 en 2*. 2 delen, elk ca. 90 blz; cassetteband; docentenboek. Amersfoort, SVE, 1995.

Hulpmiddel voor docenten NT2

De laatste decennia is er veel onderzoek gedaan naar het verloop van tweede- of vreemdetaalverwerving en de factoren die hierop van invloed zijn. Ook is veel duidelijk geworden over de toepassing van deze kennis in het onderwijs. Appel en Vermeer geven in *Tweede-taalverwerving en Tweede-taalonderwijs* de belangrijkste ontwikkelingen weer. De beschreven inzichten en opvattingen hebben over het algemeen zowel betrekking op het

leren van vreemde als op tweede talen. Daarbij wordt naar kinderen en naar volwassenen gekeken.

In het eerste helft van het boek beschrijven de auteurs hoe mensen een tweede taal leren. Hierbij gebruiken ze Nederlandse voorbeelden. Aan de orde komen fonologie, klankleer, woordenschat, woordvorming, zinsbouw en interactienormen. Vervolgens staan ze stil bij factoren die op de tweedetaalverwerving van invloed zijn zoals leeftijd, intelligentie en achtergrond van de leerling. Tenslotte schetsen de auteurs in hoofdlijnen de verschillende theorieën over tweede-taalverwerving.

In de tweede helft staat het tweede-taalonderwijs centraal. De belangrijkste benaderingen van tweede-taalonderwijs worden beschreven en geïllustreerd met lesvoorbeelden. Verder is er ruime aandacht voor taaldoe len, leerstofselectie, werkvormen, toetsing en organisatie van het onderwijs.

Het boek is bestemd voor (aanstaande) docenten 'Nederlands als tweede taal', maar is ook interessant voor vreemde-talendocenten. Omdat er in het boek weinig taalkundige termen gebruikt worden, is het boek ook lezenswaardig voor geïnteresseerde leken.

R. Appel & A. Vermeer, *Tweede-taalverwerving en Tweede-taalonderwijs*. Bussum, Coutinho, 1994. 274 blz. f 44,50.

Probleemloos lezen deel 3

Het lesmateriaal *Probleemloos lezen 3* is bedoeld voor leerlingen in het laatste jaar van de basisvorming (3 VBO, 3 MAVO, 3 HAVO, 2 VWO), onder wie allochtone leerlingen, die niet beschikken over de leesvaardigheid die op school en in de schoolboeken wordt verondersteld. In *Probleemloos lezen 1* en *2* hebben de leerlingen geleerd belangrijke informatie uit een tekst te halen en logisch in een schema te ordenen. In het onlangs verschenen deel 3 worden ze getraind om zelfstandig belangrijke informatie uit een tekst te halen. Hierbij worden teksten gebruikt die raakvlakken hebben met vakken als aardrijkskunde, geschiedenis en biologie. In de vragen en opdrachten wordt aandacht besteed aan kritisch leren lezen, aan het vormen en formuleren van een eigen mening en aan de interpretatie van

tabellen en grafieken in relatie met de tekst.

Er is een docenthandleiding beschikbaar. Hierin zijn onder andere drie toetsen opgenomen.

Probleem lezen 3. Apeldoorn, Van Walraven, 1995. Leerlingmateriaal, 56 blz. f 14,25. Docenthandleiding, 44 blz. f 25.

AANKONDIGINGEN

Gegevensbestanden en Nederlands

De kerndoelen 18 en 19 voor Nederlands in de Basisvorming hebben betrekking op het gebruik van geautomatiseerde gegevensbestanden. Hoe een leraar Nederlands dat precies moet onderwijzen, is voor velen echter nog een vraag.

De werkgroep IT & Taal van de Vereniging voor Informatiekunde en Informatietechnologie in onderwijs (I&I) organiseert daarom een studiebijeenkomst over het gebruik van gegevensbestanden bij het vak Nederlands. Tijdens deze bijeenkomst zal een van de leraren Nederlands van het Bonifatiuscollege in Utrecht de aanwezigen laten ervaren hoe hij zijn leerlingen in de onderbouw in een reeks van lessen bij het vak Nederlands gegevensbestanden laat gebruiken. De bijeenkomst zal dus de vorm van een practicum hebben.

Deze bijeenkomst is ook bedoeld voor het uitwisselen van ervaringen, het opdoen van (nog andere) nieuwe ideeën en het leggen van contacten. Daarvoor zal tussendoor gelegenheid zijn.

Voor de deelnemers wordt een broodmaaltijd verzorgd. Daarvoor zal van de leden van I&I een bijdrage van f 10,- worden gevraagd. Niet-leden betalen f 15,- voor deze maaltijd en voor de overige kosten.

Datum: donderdag 5 oktober 1995

Tijd: 17.00 - 20.00 uur

Plaats: Bonifatiuscollege in Utrecht

Aanmelden voor 20 september bij de coördinator van werkgroep (Perziklaan 9, 2564 TV Den Haag). Na aanmelding krijgt u een routebeschrijving toegestuurd.

Inlichtingen bij genoemde coördinator, 070: 368 71 84 (dinsdag-vrijdag, tussen 19.00 en 21.00 uur).